Rok VI. Warszawa, 20 sierpnia 1924 r. № 15.

MŁYNARZ POLSKI

ORGAN ZWIĄZKU MŁYNARZY POLSKICH

Redakcja i Administracja: Warszawa, Nowy-Świat 70, skrz. poczt. 68, tel. 277-45.

Redaktor przyjmuje codziennie od godz. 11 do 2 pp. Administracja czynna od godz. 10 do 3 pp.

Warunki prenumeraty: Dla członków Zw. Mł. Pol. kwartalnie 4 zł.
Dla nie członków „ 6 „

Ogłoszenia: *Okładka* — 1/1 str. 75 złp., 1/2 str. 39 złp., 1/4 str. 21 złp. *Ogłoszenia przed tekstem* — 1/1 str. 72 złp., 1/2 str. 37 złp., 1/4 str. 20 złp., 1/8 str. 12 złp., 1/16 str. 6 złp. *W tekście o 50 proc. drożej. Margines* — 15 złp. *Ogłoszenia za tekstem* — 1/1 str. 70 złp. 1/2 str. 36 złp., 1/4 19 złp., 1/8 str. 10 złp., 1/16 str. 5 złp. *Drobne*—10 gr. pol. od słowa. Poszukującym pracy 50 proc. ustępstwa. Załączniki do całego nakładu od umowy.

DLA STAŁYCH OGŁOSZEŃ ODPOWIEDNI RABAT.

Konto czekowe Zw. Młyn. Pol. i Red. „Młynarza Polskiego" w P. K. O. № 1615.

Członkowie i prenumeratorzy!

Niezwłocznie regulujcie swoje należności.

Na marginesie.

Od dłuższego czasu poświęcaliśmy sporo miejsca w „Młynarzu Polskim“ dla sprawy naszego eksportu. Najsamprzód wyłuszczyliśmy cały szereg argumentów, przemawiających za tem, że dobry interes życia gospodarczego kraju wymaga wprost tego, aby na rynki zagraniczne wywozić produkty ziarna, a nie ziarno—jako surowiec.

W zupełnie poglądowy i jasny dla zrozumienia sposób wyjaśniliśmy tę kwestję, dając cały szereg niezbitych dowodów.

Niestety...

Twierdzenia nasze nie odniosły swojego skutku, nie zostały dostatecznie ocenione przez odnośne czynniki, decydujące o eksporcie, nie zostały zastosowane do faktycznych potrzeb naszego życia gospodarczo-ekonomicznego.

Przez ubiegłe miesiące odbyło się bodaj kilkanaście najrozmaitszych konferencyj z przedstawicielami odnośnych instytucyj rządowych, na których to konferencjach „wałkowano“ najrozmaitsze sprawy, przeważnie zawsze o jednem i temsamem podłożu, a tylko odpowiednio udekorowanych w formy tytułów, nazw i szyldów tych konferencyj...

Zostały nawet zawarte pewne umowy, coś á la zobowiązania.

Lecz umowy te nie dały żadnych pozytywnych rezultatów dla żadnej strony, to znaczy, ani czynnikom rządowym, ani przemysłowi młynarskiemu.

Aktualność takich umów vel postanowień policzoną była zwykle na godziny. Nazajutrz tracą swą aktualność decyzje i postanowienia, zapadłe dnia poprzedniego, a tak się to wszystko głośno załatwia, z takiem napięciem i na tak wielkich horyzontach.

Np. wzywa się przedstawicieli młynarstwa ze wszystkich dzielnic Polski na nadzwyczaj ważną konferencję przemysłowo-gospodarczą po to, aby im na tej konferencji nic nie powiedzieć, a jeśli powiedzieć, to tylko takie rzeczy, o których już się dawno wie, albo takie, o których nigdy myśleć poważnie nie można.

Na każdej z konferencyj (a było ich, jak mówiłem, sporo) przedstawiciele władz rządowych oznajmiali, że zgodzą się na eksport produktów mącznych, lecz chcą wiedzieć, o ile stanieje ten a ten rodzaj produktu na rynku wewnętrznym.

Zapytanie zbyt trudne na danie pewnej odpowiedzi...

Pomimo to, przedstawiciele młynarstwa dali odpowiedź na to pytanie, odpowiedź pozytywną i realną.

A jeśli nawet zniżki na niektóre ceny były może minimalne, to z drugiej strony dawało to twardą gwarancję na to, że ceny nie pójdą w górę.

To było pozytywną gwarancją. Ale nie wszystkim sądzono mieć zdrowy i świadomy rozsądek w pojęciu o gospodarce kraju i jego całokształtu ekonomicznego.

I oto widzimy maleńkie tego skutki...

Przed paru miesiącami zaznaczyliśmy wyraźnie to: jakie korzyści są z wywozu produktów ziarna, a nie ziarna jako surowca. Powtarzać będziemy to zawsze, bo opierając się na rzeczowych i poważnych przykładach, jesteśmy tego pewni. Sprawa ta zostaje inaczej rozstrzygnięta.

Surowiec—ziarno dostaje eksport nieograniczony, a produktowi ziarna stawia się najrozmaitsze utrudnienia.

Nie mówiąc już o całym szeregu utrudnień o naturze formalnej, zatrzymam się trochę nad kwestją indywidualnych zobowiązań, jakie eksporterzy-młynarze składają władzom. A więc: kto chce wywieść za granicę taką to a taką ilość otrąb lub mąki, musi dać zobowiązanie piśmienne, że na rynku wewnętrznym musi sprzedać taką to a taką ilość mąki po cenie tej a tej. Zobowiązanie dał, opłaty uiścił, dostał wywóz.

Ale odwrotna strona medalu. W zobowiązaniu nadmienia się, że mąkę sprzedaje się po tej cenie przy takiej a takiej cenie żyta.

Żyto w górę—mąka w górę, i... zobowiązanie też się podnosi. Czy takie zobowiązania mogą być podstawą dalekowzrocznej polityki gospodarczej?

Na to pytanie nie dam odpowiedzi, niech odpowiedzą fachowcy.

Dawniej, t. j. przed kilku miesiącami na ceny produktów mącznych wpływały koszty robocizny, lecz skoro te unormowały się przez sanację skarbu, zjawiła się podstawa przeprowadzenia kalkulacji na stałe ceny, a jeśli nawet ceny te wydawały się, powtarzam, wydawały się trochę wygórowane, to należało dbać o nie, bo były stałe, a nawet miały gwarancję być stałemi. Obecnie sprawy zmieniły się... dziś o cenach na produkty mączne decyduje cena żyta, która, o ile mi się zdaje, idzie do góry równolegle z eksportem żyta.

I to jest najważniejszą przyczyną podrożenia żyta, a co za tem idzie, produktów mącznych.

Kalkulacja kosztów przemiału nie ulega teraz prawie żadnym zmianom, a jeśli ulega, to w rozmiarach szczupłych, natomiast najważniejszym czynnikiem, wpływającym na zniżkę cen produktów mącznych, jest żyto, a, mówiąc otwarcie, jego eksport.

Nawet prasa codzienna rozumie to, że eksport żyta jest szkodliwy; odzywa się ona w ten sposób: „Młyny stoją wobec groźby wstrzymania produkcji, nie mogą bowiem przy zmienionej konjunkturze odkupić się bez strat. Ceny zaś na rynku warszawskim oraz poznańskim przekroczyły już poziom cen zagranicznych. Tem samem zakaz wywozu zboża może okazać się spóźnionym“.

Wynika z tego, że żyto drożeje wskutek nieograniczonego wywozu. Należy też wywóz wstrzymać, ale kto wie, czy wstrzymanie to... „nie okaże się spóźnionem“.

Mamy więc mocny argument, stwierdzający słuszność naszych wywodów: nie należy eksportować żyta w ziarnie — jako surowca, lecz jego przetwory produkcyjne.

Może te „praktyczne“ dowody przyczynią się do tego, że odnośne czynniki rządowe zmienią swą politykę eksportową w tym kierunku.

Zobaczymy.

Władysław Łada-Bogdanowicz.

Dział prawno-informacyjny.

Ustawa w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet.

W Dz. U. № 65, poz. 636, z dn. 29 lipca 1924 r. ukazała się ustawa Pana Prezydenta w sprawie pracy młodocianych i kobiet. Młodocianymi w rozumieniu niniejszej ustawy są osoby płci obojga w wieku od lat 15 do ukończonych lat 18.

Zatrudnienie młodocianych i kobiet jest wzbronione w warunkach, w których praca jest niebezpieczna lub szkodliwa dla zdrowia oraz przy robotach ciężkich, niebezpiecznych dla zdrowia, moralności i dobrych obyczajów, a w szczególności zabronione jest zatrudnienie kobiet przy transmisjach, przy procesach chemicznych, oddziałujących szkodliwie na organizm i przy dźwiganiu ciężarów.

Przyjmowanie do pracy zarobkowej dzieci przed ukończeniem lat 15 jest wzbronione.

Młodocianych wolno przyjmować do pracy, o ile wykaże się świadectwami o ukończonym wieku lat 15 i świadectwem lekarskiem, że dana praca nie przekracza sił młodocianego. Świadectwa są bezpłatne i nie podlegają opłacie stemplowej.

Bezpłatny przegląd młodocianych kieruje inspektorat pracy do odnośnego lekarza.

Młodociani nie mogą być zatrudnieni w nocy: od godz. 10-ej wieczór do 5-ej rano.

Pracodawcy, zatrudniający młodocianych, obowiązani są prowadzić wykaz młodocianych według wzoru, ustalonego przez Min. Pracy. i Op. Społ.

Zatrudnienie kobiet w kopalniach i pod ziemią jest wzbronione.

Odpoczynek nocny kobiet trwać winien conajmniej 11 godzin, najkrócej jednak od godz. 10-ej wieczór do godz. 5-ej rano.

Pozatem ustawa omawia przepisy, dotyczące kobiet matek karmiących i t.d.

Przepisy niniejszej ustawy nie ograniczają upoważnienia Rady Ministrów zawartego w punkcie d. art. 6 Ustawy o czasie pracy w przemyśle i handlu.

Rozporządzenie o lichwie pieniężnej.

W № 70 Dziennika Ustaw z dnia 14 sierpnia r. b. wydrukowano rozporządzenie ministra skarbu i ministra sprawiedliwości o lichwie pieniężnej, którego mocą przedsiębiorstwa bankowe obowiązane są co miesiąc przedstawiać wykazy najwyższych procentów i prowizji, oraz wynagrodzenia, pobieranego tytułem zwrotu własnych kosztów przy dyskoncie weksli, od kont debetowych otwartego kredytu, od pożyczek terminowych, gwarancji z tytułu eksportu, gwarancji w formie indosu na wekslu i innych, od zaświadczeń walutowych, inkasa, zleceń giełdowych i za wydawanie akredytów.

Przy czynnościach kredytowych korzyści majątkowe nie mogą przekraczać 24%, w stosunku rocznym, zwrot zaś własnych kosztów, aż do odwołania nie może przekraczać 12% w stosunku rocznym.

Umowy, zawarte przed 1 lipca r. b., a przewi-

dujące wyższe korzyści, ulegają wykonaniu w ten sposób, iż korzyści te mogą być pobrane w umówionej wysokości za czas do najbliższego terminu płatności, nie przekraczającej 3-ch miesięcy od dnia wejścia w życie tego rozporządzenia.

Bezpłatne porady podatkowo-skarbowe.

Wskutek starań Związku Młynarzy Polskich, uzyskaliśmy w Tow. Przyjaciół Skarbu, zorganizowanem przy Ministerjum Skarbu w Warszawie, prawo korzystania z bezpłatnych porad prawnych w zakresie kwestji skarbowych i podatkowych u prawników i radców prawnych tejże instytucji.

Wobec czego każdy z naszych członków może zwracać się do nas (tylko osobiście), a zostanie skierowany przez nas do wymienionej organizacji, która posiadając ku temu prawo, jako instytucja dbająca o racjonalne załatwianie spraw podatkowych przez poszczególne Izby Skarbowe, występuje w imieniu pokrzywdzonego płatnika, broniąc jego słusznych praw.

Mamy nadzieję, że wielu z naszych członków skorzysta z bezinteresownych usług tej instytucji.

Dopłata do świadectw przemysłowych.

Z dniem 20 sierpnia upływa termin uskutecznienia II-ej raty dopłaty do nabytych na rok 1924 świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych. Ministerstwo skarbu komunikuje, iż termin ten bezwarunkowo nie będzie odroczony, po jego upływie zaś przystąpią bezwłocznie władze podatkowe na całym obszarze państwa do ścisłej kontroli przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych oraz zajęć przemysłowych.

Przeciwko winnym nieuskutecznienia dopłaty będą wdrożone kroki egzekucyjne, a przy ściganiu przymusowem zaległości — niezależnie od kosztów egzekucyjnych—pobierać się będzie 2 proc. miesięcznie odsetków za zwłokę, zgodnie z częścią drugą art. 10 ustawy z dn. 6-go grudnia 1923 r. („Dz. U. R. P." № 127 poz. 1044), z podwyższeniem przypadającej do uiszczenia kwoty o pół proc. za każdy dzień zwłoki, w myśli rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 16 lutego r. b. („Dz. U. R. P." № 16 poz. 151).

Obieg banknotów.

Według świeżo ogłoszonego stanu rachunków Banku Polskiego na d. 31 lipca r. b. obieg banknotów złotowych wynosił w dniu tym 394 miljon. zł., wzrósł zatem w porównaniu z ostatnią dekadą o blizko 50 miljon. zł. Jednocześnie zwiększył się obieg biletów zdawkowych i bilonu na sumę około 19 miljonów zł. Likwidacja obiegu markowego szybko postępuje: ilość marek w obiegu zmniejszyła się w ciągu ostatniej dekady o 15 tryljonów i wynosi 34 tryljony.

Całkowity obieg pieniężny wynosił w dn. 31 lipca około 530 miljon. zł.

Zapas złota wzrósł w ciągu ostatniej dekady o blizko 90 tys. zł. i wynosi 93,7 miljon. zł.

Zapas walut *netto* wzrósł o 7 miljon. zł. i wynosi 218 miljon. zł. Ogółem więc pokrycie kruszcowe sięga 312 miljon. zł., co stanowi zgórą 79 proc. wobec 30 proc. zastrzeżonego przez ustawę Banku Polskiego.

12) Pogadanka o młynie.

Kwaśny smak i zapach mąki jest przejawem daleko idącego rozwoju drobnoustrojów i dowodem wilgoci. Każda mąka jest nieco kwaśna, ale kwasu tego nigdy nie można wyczuć zmysłami, wskazują go tylko ścisłe metody analityczne. Jeśli jednak kwas można wyczuć smakiem lub powonieniem, to mąka taka do spożycia całkowicie sie nie nadaje, w ostateczności, jeśli innych objawów zepsucia nie można zauważyć—można ją użyć jako domieszkę do ciasta przy wypieku pieczywa na kwasie.

Gorycz w mące, o ile jest słaba, daje się wyczuć często dopiero po kilku minutach żucia, czasem tylko jako charakterystyczne drapanie w gardle. Przyczyna goryczy nie jest dokładnie ustalona: przypuszczalnie jest ona przejawem psucia się tłuszczów i białka. Gorycz spotyka się najczęściej w mące starej kilkoletniej, często występuje po pierwszem wrażeniu mdłej słodyczy. Szkodliwość mąki gorzkiej dla zdrowia nie została ściśle ustaloną. Zdaje się być jednak pewnem, że u osób z osłabionemi narządami trawienia po spożyciu pieczywa z takiej mąki występuje uczucie zgagi i przesytu. Sposoby usunięcia tej wady nie są znane. Można sobie pomóc, używając tej mąki jako domieszki do mąki zdrowej, albo też użyć jej do wyrobu pierników, w których ostry smak korzenny pokrywa uczucie goryczy, albo wreszcie na podsypkę.

Śnieć zbożową bardzo trudno wykryć w mące bez pomocy drobnowidza. Lekki odcień niebieskawoszary lub zapach podobny do śledziowego u niektórych gatunków śnieci może wzbudzić podejrzenie jej obecności. W wypieku mąka zanieczyszczona śniecią daje pieczywo o miąższu ciemnym, martwego koloru. Mąka silnie zanieczyszczona śniecią nie nadaje się do spożycia (zauważono wypadki poronienia u bydła cielnego przy znaczniejszych dawkach otrąb ze śniecią).

Bielenie ziarna jest szeroko rozpowszechnione w Ameryce, gdzie pszenica jest koloru czerwonego i tkanki mąki otrąb nadają nieprzyjemny wygląd mąki.

Rozpoznanie laboratoryjne. Mąka bielona nie jest szkodliwą dla zdrowia, niewątpliwie jednak chlor, tlenki azotu, lub brom wywierają pewien wpływ na zachowanie białka tłuszczów, a i skrobi. Przypuszczać należy, że przy dłuższem przechowaniu mąki z ziarna bielonego łatwo gorzknie i wywołuje uczucie drapania w gardle. Worki amerykańskie z mąką bieloną mają z reguły nadpis „bleached".

Zeszlifowaną mąką nazywamy taką, która przy mieleniu bardzo drobnem była silnie ciśnięta pomiędzy walcami, dzięki czemu nagrzewała się bardzo silnie i białko w niej ulegało daleko idącym przemianom. Mąkę taką zaledwie częściowo można ocenić przez sposób tworzenia się klusek w ustach, wszakże przejawia się ona wyraźnie dopiero w wypieku, gdyż ciasto na niej źle rośnie. Przy ogólnem dążeniu do otrzymywania mąki bardzo drobno mielonej zjawisko to może się u nas częściej powtarzać.

Piasek w mące, chrzęszczący między zębami znajduje się w mące zawsze w drobnych ilościach, pochodząc częściowo z kurzu, pozostałego na ziarnie przy oczyszczaniu, a częściowo od ścierania się kamieni młyńskich. W pierwszym wypadku (przemiał na walcach) dopuszcza się obecność 0,2% piasku, w drugim 0,5%.

Domieszka obcych gatunków mąki lub zanie-

Rolnictwo, Przemysł, Handel.

Komunikat prasowy Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

W celu zabezpieczenia rolnictwa polskiego przed zawleczeniem z zagranicy najbardziej groźnych pasorzytów roślin, zostało wydane rozporządzenie Ministra Skarbu z 31 maja b. r. (Dz. U. R. P. № 50 poz. 516), które podejmują postanowienia podane niżej w streszczeniu:

Zabrania się wwozu liści, obierzyn i odpadków ziemniaczanych bez względu na kraj pochodzenia.

Przywóz partji ziemniaków nastąpić może jedynie na zasadzie każdorazowego pozwolenia Ministra Skarbu i Ministra Roln. i Dóbr Państw. Ziemniaki winny być przywożone w nowych nieużywanych workach zablombowanych lub luzem w zablombowanych wagonach. Każda przesyłka ziemniaków winna być zaopatrzona w zaświadczenie, że ziemniaki są wolne od choroby raka ziemniaczanego (Synchytrium endobioticum, Perc.).

Wszelkie drzewa, krzewy i sadzonki, nie wyłączając winorośli, sprowadzone być mogą do Państwa pod warunkiem zaopatrzenia w zaświadczenie, że przesyłka wolna jest od owadów i jajek filoksery (Phylloxera vastatrix, Planch.) oraz mszycy wełnistej (Sthizoneura lanigera, Hausm.) i że wyprodukowane zostały w zakładzie wolnym od obu tych szkodników.

Zaświadczenia wspomniane winny być wydawane w dwóch egzemplarzach przez oficjalną służbę fitopatologiczną lub zakład ochrony roślin kraju eksportującego, w języku polskim, względnie francuskim, włoskim, angielskim lub niemieckim. Wwóz może być dozwolony jedynie przez urzędy celne przy linjach kolei żelaznych.

Dla potrzeb gospodarstw rolnych, przeciętych linją graniczną, mogą być czynione przez dyrekcje ceł pewne ułatwienia, wszakże i tu wymagane są zaświadczenia zdrowotności.

Zdrowotność kłębów ziemniaczanych, roślin żywych i sadzonek wwożonych do Państwa może być sprawdzana w urzędach celnych przez rzeczoznawców, upoważnionych do tego przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Roln. i Dóbr Państw. W razie jeżeli stan zdrowotności przesyłki okaże się niezadawalający, wskutek obecności jednego z wyżej wymiemionych pasorzytów, przesyłka może być niewpuszczona na obszar celny Rzplitej.

Żyto.

W związku z masowem eksportowaniem żyta z Polski, ceny na ten artykuł w ostatnich tygodniach szalenie poszły do góry, powołując tem zastanawianie się poważnych czynników, mających bezpośrednią styczność z eksportem żyta.

Jest to jeszcze jeden dowód: do jakiego stopnia niekorzystnem jest dla kraju wywożenie na rynki zagranicze zboża — jako surowca.

---

czyszczeń ziarnami chwastów należy przy ocenie do trudniejszych zadań laboratoryjnych. Tembardziej przy pobieżnych oględzinach trudno taką domieszkę ustalić. W każdym wypadku stwierdzenia domieszki ma się do czynienia z zafałszowaniem mąki.

Domieszka ciał mineralnych może być zauważona w ten sposób, że nieco mąki bełta się z wodą, wlewa do wysokiego naczynia i obserwuje sposób osiadania mąki na dnie. Domieszki mineralne, jako gatunkowo cięższe, osiadają znacznie szybciej. Najczęściej zauważono kredę, gips i inne tanie minerały. Mąka taką do spożycia nie nadaje się.

Roztocz mączną można zauważyć w mące w ten sposób, że próbę jej rozsypuje się na stole i wygładza powierzchnię, przyciskając kawałkiem szkła, papierem lub w inny sposób Po chwili na gładkiej powierzchni mąki zaczną się podnosić grudki wielkości $^1/_4$ mm. i z pod każdej z nich wyjdzie zaledwie dostrzegalny kremowy świerzb, który zacznie się po powierzchni przesuwać. W razie obecności bardzo nieznacznej ilości roztoczy nadzwyczaj trudno ją poznać i ustalić jej obecność. Roztocz może spowodować kolosalne straty, gdyż znane są wypadki, gdy rozwija się tak silnie, że pochłania 90% mąki. Roztocz może się rozwijać tylko w mące wilgotnej i nieprzewietrzanej (źle magazynowanej) i dlatego przesuszenie mąki przez przesianie lub szuflowanie i częste jej poruszanie prowadzi do całkowitego wyginięcia w niej roztoczy. Niemniej rozprzestrzenia się ona nadzwyczaj szybko po całym magazynie i opanowywuje literalnie wszystkie nasze środki żywności. Nie jest wiadome, aby roztocz była szkodliwą dla zdrowia, wszakże spożywanie pieczywa z takiej mąki jest wstrętne. Składy zarażają się roztoczą z zewnątrz.

Mole mączne znajdują się w wielu młynach. O ile mąka nie jest przez dłuższy czas w spokoju magazynowaną, ani nie jest wilgotną, rozwinięcie tego szkodnika nie grozi jej poważnie. W przeciwnym wypadku jednak mole mączne mogą rozwinąć się bardzo silnie i zagrażać poważnie składowi. Znane są wypadki, gdy gąsienice mola mącznego pochłaniały do 75% zapasów magazynowanych. Pozbycie się tego szkodnika jest bardzo trudne. Najlepiej pomaga częste przestawianie worków i zczyszczanie ich zewnętrznie, przesiewanie i podsuszanie mąki, oraz dokładne oczyszczanie ścian framug i wszelkich szczelin w magazynie. Mole rozwijają się ponadto najlepiej w mące wilgotnej i lekko nadpsutej. Mąka z gąsienicami mola nie jest szkodliwą dla zdrowia, jest jednak wstrętną i używanie jej do wypieku bez odsiania gąsienic jest niedopuszczalne. Opanowanie składu następuje przez zarażenie z zewnątrz.

Mączniki i ich larwy (gąsienice) spotyka się w mące dość rzadko. Walka z nimi jest taka sama, jak z molem mącznym, ale znacznie łatwiej ją przeprzeprowadzić z powodzeniem.

Myszy i szczury są również plagą składów mącznych, gdyż nadgryzają worki, zjadają znaczne ilości mąki i zanieczyszczają ją wstrętnie kałem oraz wijąc sobie w mące gniazda. Środki trujące przeciwko nim nie mogą być stosowane w składach żywnościowych. Najlepiej jest stosować kultury t. zw. tyfusu mysigo, który zaraża wyłącznie gryzonie, będąc nieszkodliwym dla innych ssaków. Kultury winny być gwarantowane, czyste i świeże.

Wube.

O rowkowaniu walców.

Walce śrutowe stępiają się dość prędko, muszą więc co pewien czas być doprowadzane do normalnego stanu: muszą być na nowo rowkowane. Niestety, bardzo wielu młynarzy nie zdaje sobie z tego sprawy, że rowkowanie walcy odgrywa w młynarstwie bardzo ważną rolę. Iluż to właścicieli młynów każe swym nadmłynarzom walce dopiero wtedy rowkować, kiedy się zupełnie stępią, i dziwią się, że wydajność młyna w ostatnim czasie tak znacznie się zmniejszyła. Jest to oszczędność na fałszywem

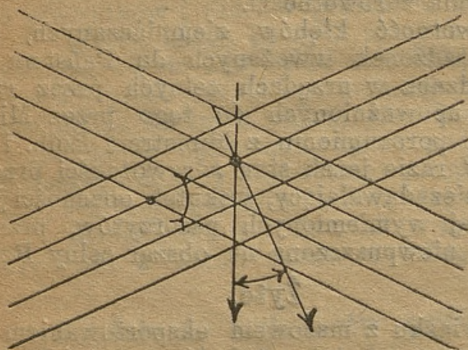

Fig. 1.

miejscu. Potrzeba tylko, dla przekonania się, porównać produkt przemiału z walcy w dobrym i złym stanie. Produkt walcy tępych zawiera mało grubych części, jest naogół zduszony i gorący. Produkt przemiału walcy dobrze rowkowanych wykaże przeci-

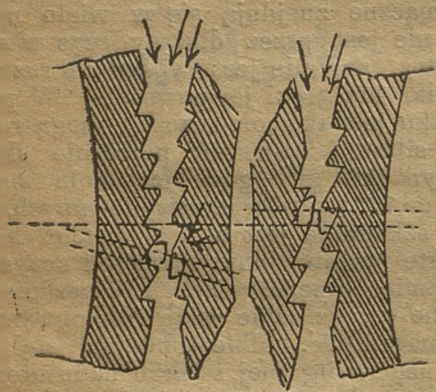

Fig. 3. Fig. 4.

wieństwo. To też wydajność walcy śrutowych zależy tylko od rowkowania i od przyśpieszenia drugiego walca. Przy odpowiedniem rowkowaniu i przyśpieszeniu można mniej czy więcej kaszki lub mąki wymełać. Przy przemiale t. zw. płaskim jest dążność osiągnięcia jaknajwięcej śruty, a mało kaszki, przy przemiale wysokim (kaszkowym) wręcz przeciwnie; musi więc rowkowanie być w odwrotnym stosunku. Rowkowanie jest więc zależne od przemiału, wysokiego lub płaskiego, od systemu, jakiemu ma służyć.

Odpowiednie rowkowanie nie polega tylko na danej liczbie i wielkości rowków, ale jeszcze na głębokości, na pochyleniu względem osi geometrycznej (niem. Drall), ostrości i na odpowiedniem przyśpieszeniu. Najważniejszymi z przytoczonych punktów są: pochylenie i przyśpieszenie. Praktyka wykazała, że walce najlepiej pracują wtedy, kiedy jest ostrze przeciw ostrzu zwrócone, pochylenie natomiast obu walcy leży w tym samym kierunku. Przez przyśpieszenie jednego walca wywołuje się krające działanie, na podobieństwo nożyc. Wielu młynarzy jest tego zdania, że im większe pochylenie względem osi geometrycznej, i tem samem kąt przecięcia, tem lepszy przemiał. Ale tak nie jest. Ponieważ mlewo przyjmuje częściowo kierunek pochylenia, a nie kierunek obrotu walcy, wynika z tego, że poszczegól-

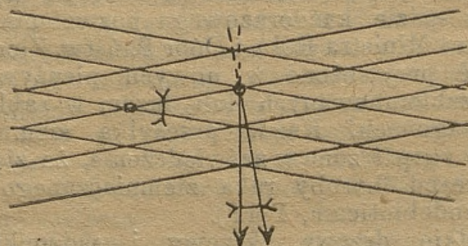

Fig. 2.

ne cząstki ześlizgują się na ostrzach rowków, przez to zmniejszają zdolność krajania walca (fig. 1). Kiedy natomiast pochylenie względem osi geometrycznej jest minimalne i przez to kąt przecięcia jest także mały, jak np. na fig. 2 jest to widoczne, wtedy

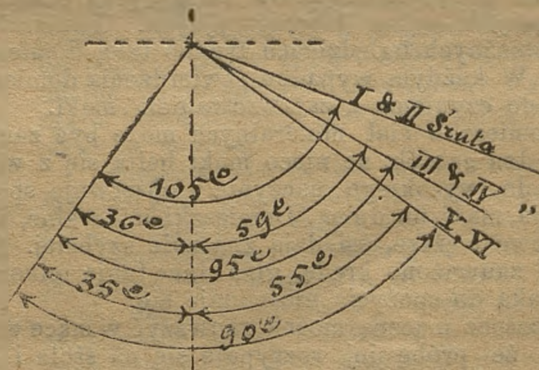

Fig. 5.

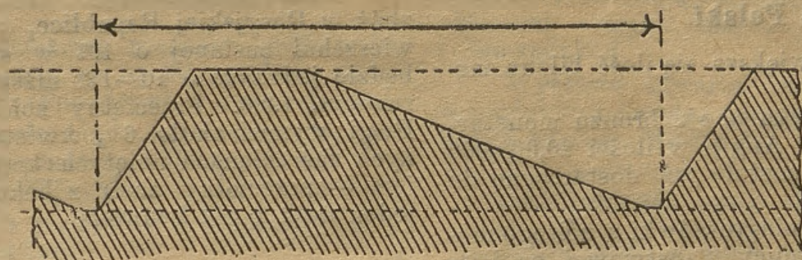
droga mlewa jest prawie prosta, przez co przecięcie jest bardzo łatwe i dlatego zużycie siły odpowiednio mniejsze.

Wielkie i głębokie rowki z odpowiedniem pochyleniem i przyspieszeniem jednego walca dają czyste kaszki i nadają się przy t. zw. mieleniu wysokiem na pierwszy śrut. Ale i tutaj kąt przecięcia musi być odpowiedni. Spiczaste ostrza (fig. 3) rozrywają ziarno i zanieczyszczają rowki, są więc nieodpowiednie. Natomiast rowki, jak na fig. 4, zawsze zostają czyste i dają drobne, czyste kaszki.

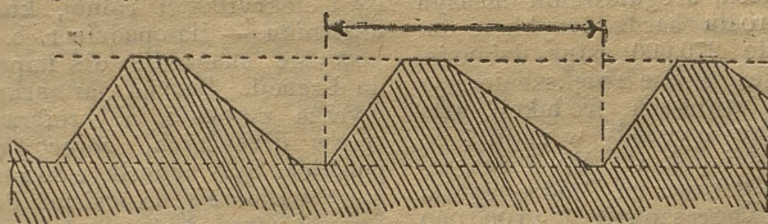
Przy mieleniu płaskiem, czyli żytniem, gdzie chodzi o otrzymanie jaknajwięcej śrutu, okazały się jako najlepsze drobne, płaskie rowki, i większa chyżość dyferencjalna (przyśpieszenie drugiego walca). We wszystkich wypadkach rowek musi być w prze-

cięciu podłużnem ostrzy, w poprzecznem natomiast— gładki; w przeciwnym razie ziarno będzie rozdarte. Kąt najbardziej używany wykazuje fig. 5. Pozatem powierzchnia górna powinna mieć na samym wie-

W pierwszym rzędzie trzeba więc stwierdzić, czy rowki biegną w jednym kierunku. W tym celu kładzie się walec na dwa kozły blizko okna dla lepszego oświetlenia, Jeż li się teraz walec obraca, musi e

Rowek I. Śrut 2.5 mm. 30 razy powiększone. Fig. 6.

Rowek IV. Śrut 1.2 mm. 30 razy powiększone. Fig. 7.

Przemiał wysoki				Przemiał płaski				Przemiał pół-wysoki			
Śrut	Długość walca w mm. dla 100 kg. w 24 godz.	Rowków na cm.	Pochyl. wzgl. osi geom. w %	Śrut	Długość walca w mm. dla 100 kg. w 24 godz.	Rowków na cm.	Pochyl. wzgl. osi geom. w %	Śrut	Długość walca w mm. dla 100 kg. w 24 godz.	Rowków na cm.	Pochyl. wzgl. osi geom. w %
I.	2.5	4	10	I.	5—6	5.5	12	I.	4	4.5	10
II.	3—4	5	10	II.	4	6.5	12	II,	6	6.5	10
III.	3—4	6	12	III.	3	8.5	13	III.	6	7.5	12
IV.	2.5—3	8	12	IV.	3	11	15	IV.	4	11	14
V.	2—2.5	9.5	14								
VI.	2	12	14								
VII.	2	12	15								

Powyższa tabela wykazuje: wydajność, ilość rowków i pochyleni$_e$ względem osi geom. (niem. Drall).

rzchu babrdzo wązką płaszczyznę, a nie ostrze (fig. 6 i 7). Podczas rowkowania powinien każdy rowek 2—3 razy być przeciągany wpierw grubszym, potem ostrzejszym stalowym nożem.

Chyżość jednego walca i przyśpieszenie drugiego są wzajemnie od siebie zależne, muszą więc być razem traktowane. Otóż walec o małej ilości obrotów przedstawiałby bardzo małą wydajność; zaprędko obracające się walce powodują grzanie się i szkodzą nie tylko samemu materjałowi, z którego są zrobione, ale także mieleniu. Trzeba więc użyć chyżości pośrednich, wypróbowanych.

Powszechnie używa się:
walce śrutowe 3.5 — 4 m/sek.
„ gładkie 2.5 — 3 m/sek.

Bardzo ważną rzeczą jest zbadać walce po rowkowaniu, czy odpowiada wszystkim warunkom. jego powierzchnia, przy wpadającem świetle, dawać jednolity połysk, o ile rowki są krajane pod równym kątem. Jeżeli natomiast rowkowanie jest nierówne, to światło i cień nie będą równomiernie rozmieszczone. Kiedy potem będziemy patrzeć z boku, zauważymy zaraz, czy rowki są w odpowiedniej głębokości krajane. Przy zagłębokiem wcięciu bowiem walec nie będzie okrągły. Drugim ważnym punktem jest zupełna równość ostrza. Tego okiem zauważyć nie można. Natomiast potrzeba tylko końcami palców po powierzchni walca przejechać, aby się o jego równości przekonać.

Na koniec jeszcze o tępych walcach. Potrzebują one znacznie więcej siły, dają zduszony, mocno zagrzany śrut, gdyż dla zdrobnienia mlewa potrzebują większego nacisku. Mąka jest niezdolna do wypieku, przyjmuje bardzo mało wody.

Wpłacajcie składki członkowskie i prenumeratę.

Doniesienia rozmaite.

Bilon Polski.

Z każdym dniem zwiększa się ilość bilonu metalowego w obiegu.

Jednogroszówki, wykonane z bronzu monetarnego, zamówione były w Anglji w ilości 20,000,000 sztuk. Całe zamówienie zostało już dostarczone do Warszawy.

Dwugroszówki i pięciogroszówki z żółtego metalu są wykonane w Mennicy Państwowej na Pradze. Produkcja początkowo nieznaczna (około 36,000 sztuk dziennie w kwietniu r. b.) w miarę uruchomienia wszystkich urządzeń, uregulowania maszyn i wyszkolenia personelu rosła bardzo szybko i doszła w chwili obecnej do 270,000 sztuk dziennie, przyczem przewidywane jest dalsze zwiększenie wydajności. W związku z wzrostem produkcji szło zmniejszenie kosztów, które wynosiły w maju 7 zł. od 1,000 sztuk, a obecnie 4 i pół. zł. Do końca roku bieżącego Mennica Państwowa na Pradze wybije około 20,000,000 sztuk dwugroszówek i 40,000,000 sztuk pięciogroszówek.

Monety niklowe zamówione zostały w Austrji, Szwajcarji i Holalandji w następujących ilościach:

Dziesięciogroszówki w Szwajcarji w ilości 100,000,000 sztuk.

Dwudziestogroszówki: w Szwajcarji w ilości 20,000,000 sztuk, w Austrji w ilości 74,000,000 sztuk w Holandji w ilości 14,000,000 sztuk. Ogółem pięciogroszówek zamówiono 100 miljonów sztuk.

Monety srebne zamówione zostały w Anglji i Stanach Zjednoczonych, własne srebro, nagromadzone drogą skupu oraz ofiar na Skarb Narodowy zostanie przebite we Francji.

W r. b. wyprodukowane zostaną:

Monety jednozłotowe: we Francji w ilości 7,500,000 sztuk, w Stanach Zjednoczonych w ilości 6,000,000 sztuk. Ogółem monet dwuzłotowych otrzymamy w roku bieżącym 25,000,000 sztuk.

Prócz tego Ministerstwo Skarbu zakupiło w Ameryce na dogodnych warunkach 120 ton srebra, które jest przeznaczone do przebicia na monety srebrne 1, 2 i 5-złotowe w roku 1925.

Tegoroczne urodzaje.

Główny Urząd Statystyczny komunikuje: Według dotąd otrzymanych informacji, wszechświatowy urodzaj zbóż przewiduje się niższy, niż w roku ubiegłym; przytem o ile chodzi o najważniejsze zboże handlu międzynarodowego — pszenicę, wszechświatowy urodzaj będzie przypuszczalnie o 10% niższy od tegoż w r. ub. Wpłynęło na to przedewszystkiem zmniejszenie powierzchni obsianej w większości krajów, produkującej znaczne ilości pszenicy, a przedewszystkiem w Stanach Zjednoczonych, gdzie powierzchnia obsiana zmiejszyła się prawie o 7%.

Nadto w większości krajów środkowej i północnej Europy w r. bież. spodziewana jest mniejsza przeciętna wydajność na skutek niesprzyjających warunków atmosferycznych zimy lub początku lata.

Wschód zaś Europy został dotknięty klęską posuchy. Przewidywany ogólny zbiór ważniejszych zbóż w Rosyjskiej Republice, przy zwiększeniu powierzchni zasianej o 10% w stosunku do roku ub. będzie jednakże o 10—12% niższy od ogólnego zbioru w r. 1923. Przeciętny zbiór hektara dla całej Rosji wynosi około $6^1/_2$ kwintali. W pooszczególnych zaś rejonach objętych kompletnym nieurodzajem — przeciętny zbiór z hektara nie przewyższa jeden do 1 i pół kwintala.

Wywóz drzewa polskiego do Francji.

Jarmark oraz międzynarodowy kongres drzewny i elekryfikacji rolnej, które odbędą się w październiku — listopadzie r. b. w Ljonie, mogą mieć poważne znaczenie dla importu drzewa polskiego do Francji. Zarząd jarmarku drzewnego w Ljonie wyraża życzenie, aby referaty, dotyczące polskich spraw drzewnych, opracowane przez specjalistów polskich, były nadesłane do zarządu kongresu drzewnego w Ljonie („Exposition du Bois, Hetel de Ville, Lyon“) przed d. 1 września r. b.

Z giełdy zbożowo-towarowej.

Z pośród czynnych członków giełdy zbożowotowarowej w Warszawie w ostatnim czasie ubyły dwie wybitne jednostki. W dniu 20 lipca r. b. zmarł w Konstantynopolu ś. p. Ignacy Wilski, wiceprezes rady giełdowej; dnia 27 lipca r. b. zmarł w Warszawie ś. p. Stanisław Mikułowski-Pomorski, prezes komisji rozjemczej giełdy. Zajmując przodujące stanowiska w różnych instytucjach przemysłowych i handlowych, nie szczędzili oni nigdy swej pracy i wiedzy dla rozwoju handlu zbożowego, to też śmierć ich spowodowała lukę w szeregach kierowniczych giełdy zbożowej i wywołała żal powszechny.

Bilanse w złotych.

Dla dopomożenia firmom i instytucjom przy bilansach złotowych w związku z przeszacowaniem majątku i zobowiązań na walutę złotową, na mocy ostatniego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o „Bilasowaniu Złotych“ (Dz. Ustaw, № 55) Towarzystwo Przyjaciół Skarbu Państwa zorganizowało pomoc buchalteryjną, jaka prowadzona będzie pod kierownictwem buchaltera-eksperta p. Antoniego Szyllera. Zgłoszenia zainteresowanych przyjmuje Sekretarjat Gł. Tow. Przyjaciół Skarbu Państwa codziennie od godz. 12 do 2 (Rymarska 3 pokój 99, tel. 313-54).

Z życia stolicy.

Święto Garnizonu Warszawskiego.

Ku uczczeniu czwartej rocznicy zwycięstwa nad Wisłą, władze wojskowe wydały rozkaz, nadający „Święto Żołnierza Polskiego“ w dn. 15 sierpnia.

W dniu tym odbyła się wielka rewja na polach Mokotowskich, poprzedzona Mszą polową.

Dowództwo nad całą paradą trzymał gen. dyw. Dzierżanowski. Oprócz wojska w uroczystości brały udział organizacje cywilne.

Wystawa w kamienicy Baryczków.

Przedłużona z powodu przypadających zjazdów wystawa malarstwa w kamienicy Baryczków, oraz pokaz tryptyku bodzentyńskiego, czasowo, przed wywiezieniem go z Warszawy, po raz jedyny wystawionego na widok publiczny, cieszy się wzmożoną frekwencją gości, bawiących w stolicy. Ostatnie niemal dni przed zamknięciem wnętrz baryczkowskich, wywołanem przygotowaniami do wielkiej, retrospektywnej wystawy karykatury w Polsce, niewątpliwie znacznie pobudzi zainteresowanie miłośników sztuki, pragnących skorzystać z tej jedynej sposobności zapoznania się z tryptykiem, jako arcydziełem cechowej szkoły krakowskiej wieku XV-go, a także i znajdującemi się na obecnej wystawie obrazami starych mistrzów szkoły holenderskiej i flamandzkiej.

Wystawa otwarta jest codziennie, zarówno w niedziele i święta, od godz. 10-ej do 5-ej po poł. Rynek Starego Miasta 32.

Podniesienie ceny chleba miejskiego.

Począwszy od dnia 14 sierpnia r. b. Wydział Zaopatrywania Magistratu m. Warszawy podniósł cenę chleba sitkowego z 19 na 20 groszy za 1 kg.

Tramwaje.

Sprawozdanie, opracowane przez dyrekcję tramwajów miejskich za r. 1923 podaje, iż wartość inwentarza tramwajów podwyższyła się w okresie sprawozdawczym o 2.644.217 zł. 12 gr. i wynosiła w dn. 31 grudnia 1923 r. 31.763.304 zł. 16 gr.

Władze kolejowe przenoszą tory z poziomu ulicy przy przejeździe na ul. 11 Listopada na wiadukt i obniżają poziom ulicy, w celu umożliwienia przejazdu pod wiaduktem tramwajom. Roboty te mają potrwać do końca września. Roboty tramwajowe są już na ukończeniu.

UWAGA: Oderwać i przesłać pocztą do Administracji „Młynarza Polskiego“, nalepiając marek pocztowych za 5 groszy.

Administracja „Młynarza Polskiego”

w Warszawie

Niniejszym zawiadamiam Administrację „Młynarza Polskiego“, że w dniu dzisiejszym uregulowałem swój dług, przesyłając pocztą należącą się sumę, według poniższego wykazu:

Zaległa prenumerata za r. 1923
za ...... kwartały po 4 zł. za kwartał . . . . zł. .... gr.

Zaległa składka członkowska
młyn o ...... złożeniach .... klg. żyta po 10 gr. za kilo . ... „ .... „

Prenumerata za I kwartał 1924 r. . . . . 4 zł.
Prenumerata za II „ 1924 r. . . . . 4 „
Prenumerara za III „ 1924 r. . . . . 4 „

Składka członkowska za r. 1924
młyn o ...... złożeniach .... klg. żyta po 10 gr. za kilo .... zł. .... gr.

Razem . . .. zł. .... gr.

ADRES:

podpis lub firma

miasto lub wieś ....

poczta ....

ulica .... № ....

Nowa linja tramwajowa weźmie swój początek na ul. 11 Listopada i przebiegać będzie przez ulicę Odrowąża i Białołęcką, dochodząc do końca ul. Wysockiego. Koniec wyznaczono w pobliżu przejazdu kolejowego na Pelcowiźnie. Nowa linja tramwajowa będzie miała długość (od przejazdu kolejowego na ul. 11 Listopada) około 3 i pół kilometra. Otwarcie nastąpić ma na jesieni.

Teatr Narodowy.

Jeszcze na wiosnę r. b. opinja publiczna kołatała do odnośnych czynników, aby wzięły do serca kwestję odbudowy teatru Rozmaitości, który przed kilku laty został zniszczony przez pożar; jednakże nie było nadziei, aby w tym roku teatr ten został odbudowany całkowicie.

Jednakże, ku zadowoleniu społeczeństwa, dowiadujemy się, iż odbudowa teatru Rozmaitości jest na ukończeniu do tego stopnia, że w m. wrześniu r. b. odbędzie się pierwsze przedstawienie powitalne. Nazwa teatru uległa zmianie. Nie będą to już „Rozmaitości", lecz „Teatr Narodowy".

Ceny detaliczne w Warszawie.

Ostatni tydzień wykazał znaczniejsze wahania cen dla nielicznych tylko towarów. W kierunku wybitnie zwyżkowym kształtowały się ceny mięsa wieprzowego (+ 13,7%), tłuszczów wieprz. (słonina solona + 19%), oraz wędlin (kiełbasa + 13,9%). Jednocześnie rozwijał się na rynku w dalszym ciągu zniżkowy ruch cen dla kartofli (—9,1%), buraków (—11,8%), i marchwi (— 16,7%) Koszt żywności podniósł się w stosunku do tygodnia poprzedniego o 1,10% (tydzień poprzedni + 0,73%). Na rynku mięsnym zauważyć się daje silne zwiększenie podaży (przypęd i ubój + 26%), a zarazem znaczny wzrost cen „żywca". Mianowicie ceny cieląt podniosły się o 13%, wieprzy o 5%.

Zniżka tramwajowa.

Donosiliśmy już o tem, że magistrat st. miasta Warszawy przed dwoma tygodniami podwyższył opłatę za przejazd tramwajem z 15 na 20 groszy, motywując tę podwyżkę tem, że otrzymany z tego powodu dochód zostanie przeznaczony na zapomogi dla bezrobotnych.

Prasa stołeczna ostro krytykowała tę decyzję Rady Miejskiej, mówiąc, że Magistrat winien szukać innych dróg na wyszukanie funduszów dla bezroboczych.

Ostatecznie sprawę tę rozstrzygnęło Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, które zadecydowało obniżenie opłat za przejazd tramwajami do rozmiarów poprzednich, t. j. do 15 groszy.

Od soboty, dn. 9 b. m. przejazd tramwajem opłaca się, jak dawniej, 15 groszy.

DRUKI.

Miejsce na markę.

Administracja

„Młynarza Polskiego"

w Warszawie

ul. Nowy-Świat № 70.

GIEŁDY ZBOŻOWE

2/VIII — 20/VIII 1924.

	2/VIII	8/VIII	14/VIII	20/VIII	UWAGI
	w złotych	w złotych	w złotych	w złotych	
Warszawa					fr. st. zał.
pszenica kongresowa.	24,00	25,00	26,00	27,00	
żyto kongres. 118	12,00	14,00	16,00	18,00	
„ „ 117	11,00	13,50	14,50	17,00	
mąka żytnia 70%	—	—	—	—	
„ „ 50%	30,00	30,00	34,00	36,00	
otręby żytnie	10 *)	10,00	12,00	13,00	*) loco Warszawa.
„ pszenne.	12,00	12,00	—	—	
jęczmień browarny	16,00	18,00	20,00	22,00	
„ kongresowy	—	—	—	—	
Lwów					
pszenica krajowa	20,00	21,00	22,00	24,00	
otręby pszenne	—	—	—	—	
żyto małopolskie	11,00	12,00	14,00	16,00	
jęczmień przemiałowy	—	—	—	—	
„ browarny	—	—	20,00	22,00	
mąka pszenna „O“	—	—	—	—	
„ żytnia „O“	—	—	—	—	
Poznań					
pszenica	20,00	22,00	22,00	24,00	
żyto.	11,00	13,00	15,00	18,00	
jęczmień zwykły	—	—	—	—	
„ browarny	14,00	16,00	18,00	22,00	
mąka pszenna krajowa 50% . . .	—	—	—	—	
„ żytnia 70%	—	—	—	—	
otręby pszenne	—	—	—	—	
„ żytnie	10,00	10,00	11,00	12,00	

W okresie sprawozdawczym tendencja utrzymana przy średnich obrotach.

Giełdy zbożowe zagraniczne.

CHICAGO (w cts. za 1 bushel)

2/VIII: pszenica—115; żyto—77,25; owies—46,50.
15/VIII: pszen.—115; żyto—85,42; owies—54½.

HAMBURG (w markach złotych)

2/VIII: pszenica — 146, — 170; żyto — 122 — 128—owies — 129 — 136.
15/VIII: pszenica—146; żyto—132; owies—136.

Przegląd giełdy pieniężnej w Warszawie.

2/VIII — 20/VIII 1924.

	2/VIII	6/VIII	10/VIII	14/VIII	16/VIII	20/VIII
Dolary St. Zjedn.	5,21	5,20	5,19	5,19	5,18	5,18
Funty angielskie	23,00	23,00	23,00	23,00	23,00	23,00
Franki szwajcarskie (za 100 fr.)	92,40	92,50	92,65	93,00	92,65	92,50
„ francuskie (za 100 fr.)	33,45	33,65	33,94	33,58	31,10	31,10
Korony czeskie (za 100 kor.)	15,32	15,25	15,35	15,35	15,35	15,35
Bony złote serja II	0,90	0,75-0,80	0,75	0,75	0,75	0,75

Notowania w złotych.

Wydawca: Związek Młynarzy Polskich (Stanisław Pytlewski). Redaktor: Władysław Łada-Bogdanowicz.